

El Paso Material

Mugak (fronteras) eta limiteak

Mugak marra idealak dira, mapetan existitzen direnak, mugarren artean trazatu daitekeen marra imaginario bat. Baina orain dela oso gutxi arte herrialde batetik bestera pasatzeko, edo baita probintzia batetik bestera pasatzeko formalitate ezberdinak egin behar ziren. Formalitate hauek ez ziren soilik ekonomiko, politiko eta juridikoak, bata magiko-erlijiosoak ere; adib. musulman, kristau etab-ren debekuak haien erlijioa gailentzen ez zen lekuetan bizitzeko.

Tabues de paso (Igarobide tabuak)

Batzutan, bi eremu ezberdinen arteko muga harri, arbola edo laku sakratu batek markatzen du; gehienetan ordea mugak objektu batek finkatzen du, izan poste bat, mugarri bat.. bere lekuan jarri direnak konsagrazio errituekin bat. Lurralde bat mugatuz, talde batek talde horretatik kanpo daudenak markatutako lurraldean sartzea debekatzen da, baimenik gabe lurralde horretan sartzea profanoa den zerbait tenplu sakratu batean sartzearen antzekoa da. Debeku honek izaera magiko-erlijioso dauka, eta mugarri edo antzeko funtzio betetzen duten beste objektuen bidez seinalatzen da. Mugarriak ez dira lurraldearen perimetro osoan jartzen, bide edo bidegurutzeetan baizik.

Eremu sakratuak

Gaur egun herrialde batek bestea ukitzen du, baina ez da beti horrela izan. Adibidez, kristautasuna Europa osoan zehar zabalduta ez zegoen garaian, kristaua zen luraren inguruan banda neutro bat existitzen zen, marka izeneko sekzioetan banandua. Antzinari Klasikoan leku garrantzitsuak ziren markak, Grezian, esaterako, merkataritza gunek edo gudu zelaiak ziren. Semizibilizatueta ere existitzen da instituzio hau, baina haren limiteak ez dira hain markatuak, bizileku diren lurraldeak gutxi direlako eta aldi berean biztanleria txikia dutelako. Zona hauek, normalean, desertuak, pantanoak eta batez ere oihan birjinak ziren, non nahi zuena ibili zitekeen eta ehizatu. Zona horretan zegoenarentzako, inguruko lurralde mugatuak sakratuak dira, eta lurralde mugatueta bizi direnentzako, eremu hori da sakratua. Lurralde mugatu batetik bestera pasatzeko norbanankoa bai materialki bai magiko-erlijiosoki tarte batez bi munduren artean dago. Egoera honi autoreak “margen” esaten dio. Bere helburua da erakustea tarte edo marjina hau presenta dagoela egoera sozial edo magiko-erlijioso batetik bestera pasatzeko egiten diren zeremonia guztietan.

Atea, atariak

Baina hitz egin ditugun kontuak ez dira herrialde batetik bestera pasatzerakoan bakarrik aplikatzen: etxe batera sartzean, hiri batetik bestera joatean..ere “tarte” hori agertzen zaigu. Tarte hori, ordea, askoz txikiagoa da, fisikoki, ez da lur eremu bat, baizik eta harri bat, atari bat, habe bat. Etxeei dagokionez, adibidez, atea kanpoko munduaren eta mundu domestikoaren arteko banaketa da etxebizitza batetaz ari garenean, eta sakratua eta profanoaren arteko muga bat tenplu batetaz ari bagara. “Ataria pasatzea”k horrela, mundu berri batera sartzearen esanahia hartzen du. Atarian ematen diren erritu hauek marjina errituak dira: Purifikazio errituak (garbitzea etab) eta hauei jarraiki agregazio errituak

(presentacion de la sal, comida en comun etc). Atariko errituak ez dira, beraz, aliantzazko errituak, baizik eta aliantzarako prestatzeko errituak, precedidos por ritos de preparacion al margen. Autoreak banaketa hau bereizten du: Erritu preliminar estaea lehengo mundutik separatzeko errituei, erritu liminarrak tarteko edo margeneko estadio horretan ematen direnei, eta erritu postliminarrak mundu berrian agregatzeko errituei (ritos de agregacion). Adibidez, erromatarren “arco de triunfo”ak etsaiengandik separatzeko balioko zuen, atzean uzteko gudu zelaia. Ondoren etorriko ziren Jupiterri sakrifizioak lirake agregazio errituak.

Igarobideko dibinitateak (Las divinidades del paso)

Orain arte atari erritualak zuzenean aktuatuta du. Baina beste kasuetan dibinitate berezien egoitza da. Kasu hauetan. atea eta ataria bigarren mailako bilakatzen dira eta espirituei zuzentzen zaizkie errituak. Igarobide erritu materiala igarobide erritu espiritualak bilakatzen da. Jada ez da pasatzea bera transitoa konstituitzen duena, potentzia indibidualizatu bat da paso hori inmaterialki ziurtatzen duena. Arraroa da forma hauek era aislatuan azaltzea, normalean, konbinatu egiten dira. “Y se puede asistir, en efecto, en las diversas ceremonias, a la alianza del rito directo con el rito indirecto, del rito dinamista con el rito animista, bien sea para suprimir los obstaculos que puedan oponerse al paso, bien sea para efectuar tal paso.”

Sarrera errituak

Igarobide erritu materialen artean mendiko portuak pasatzea edo erreka bat zeharkatzea ere aurkitzen dira, baita barku batera igo edo jaistea, bidai batean zaldira igo baino lehen eta zalditik jaistean... askotan abiatzean separazio errituak eta itzuleran agregazio errituak izaten dituzte.

Fundazio sakrifizioak

Kasu batzuetan fundazio eta konstrukzio erritu esaten zaienak igarobide errituen kategorian sartzen dira. Adib, etxe eraiki berri bat tabua da, eta tabua altxatzeko zeremonia bat behar du norbait bertan bizi baino lehen. Mekanismo berbera, tabuaren altxapen bera, ematen da lurralde edo emakume batetaz ari garenean, adib: garbiketa dago, edo “lustración, edo komentsalitatea”. Tabua ezabatzeko errituen ondoren agregazio errituak datoz (adib ogia banatzea, jana elkarbanatzea). Erritu hauek etxean biziko direnak etxe berriarekin identifikatzeko errituak dira.

Irteera errituak

Etxe batean nahiz templu batean etab. sartzeko errituekin batera irteteko errituak daude, askotan identikoak, edo inbertsoak direnak. Keinu bera (adib Jainko domestikoa laztantzea), momentuaren arabera, agregazio edo separazio erritu bat izan daiteke. Orokorrean, ate nagusia bakarrik, erritu bereziekin ondo konsagratua da sarreta eta irteera errituen egoitza, beste irekidurak (ate, leiho) ez daukate kanpo eta barne munduaren arteko marjina, tarte, izaera hori. Horrek azaltzen du adib zergatik kultura askotan lapurrak beste tokietatik sartzen ziren, edo hildakoa atzeko atetik edo leiho batetik ateratzen zen etab. Hau errituen bidez konsagratu den espazio hori, tarteko espazio hoir, ez kutsatzeko egiten da. Atariarekin lotutako errituak ulertzeko ataria atearen elementu bat besterik ez dela gogoratu behar

dugu, eta erritu hauen geiengoa sarrera erritu, agregaziorako zai egoteko erritue eta irteera errituak direla, hau da, igarobide errituak.